Проект!

Закон за Великите стари столици на Република България

Глава първа

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ, СТАТУТ НА ГРАДОВЕТЕ - ВЕЛИКИТЕ СТАРИ СТОЛИЦИ

Чл. 1. (1) Този закон урежда отношенията, свързани с формиране и провеждане на държавната политика за закрила и развитие на историческите градове Великите стари столици на Република България – Плиска, Велики Преслав и Велико Търново.

(2) Целта на закона е да създаде условия за:

1. интегриране и развитие на историческите градове - Великите стари столици, създаване на общ туристически продукт - културен маршрут,
2. устойчиво опазване, представяне и ползване в интерес на обществото на защитените територии на културно наследство и археологическите резервати
3. ефективното им управление
4. провеждане на държавна политика свързана с подпомагане и ресурсно осигуряване, планиране, специални режими и правила, контрол и оценка на изпълнението на програмите и проектите за тях.

(3) При осъществяване на дейностите по опазване и управление на градовете Великите стари столици се спазват следните принципи:

1. хармоничност в планирането и програмирането на териториите на културното наследство с функциите на останалата селищна територия;
2. популяризиране на културното наследство;
3. опазване на историческите градове Великите стари столици чрез балансирано съвместно финансиране с ресурси от държавни, общински, частни източници и от международни финансови институции;
4. съгласуваност с другите структуроопределящи политики, инструменти и действия на международно, национално, регионално и местно равнище;
5. координация на дейността с централните компетентни органи в процеса на управление, планирането, програмирането, ресурсното осигуряване, реализацията, наблюдението и оценката чрез териториални специализирани структурни звена;
6. партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на горните дейности.

Чл. 2. (1) Градовете Великите стари столици са исторически обособили се селища на територията на Република България, обхващащи нови урбанизирани територии и стари, защитени територии на културното наследство, разположени в и извън селищните граници в археологическите резервати.

(2) Градовете Великите стари столици със своите защитени територии и резервати са носители на национална идентичност, историческа памет и притежават особен статут.

(3) Великите стари столици по смисъла на този закон включват днешни археологически резервати, определени и посочени в приложение към чл. 50, ал. 3 от Закона за културното наследство, с териториален обхват в отделните общини и области, както следва:

1. Ранно средновековен град Плиска, община Каспичан, област Шумен
2. Ранно средновековен град Преслав, община Велики Преслав, област Шумен
3. Антични и средновековни структури на Момина крепост, Царевец и Трапезица, община Велико Търново, област Велико Търново

(4) Териториите на селищата Великите стари столици са както следва:

1. град Плиска и ранносредновековен град Плиска, включващ вътрешен град, Голямата Базилика, външен град и прилежащата им територия.
2. град Велики Преслав и ИАР „Велики Преслав“, включващ земите ограничени с външна крепостна стена
3. град Велико Търново със старата му част, обявена за „Историческо селище Велико Търново”- групова недвижима културна ценност на урбанизма и културния пейзаж от категория ”национално значение” и АМР “Момина крепост”, АМР “Царевец” и АМР “Трапезица”

Чл. 3. (1) Държавната политика за Великите стари столици се провежда от Министерството на културата съвместно с Министерството на икономиката, енергетиката и туризма и Министерството на финансите, като обхваща система от нормативно регламентирани документи, ресурси, субсидии и действия на компетентните органи, насочени към:

1. защита и съхраняване на културните ценности и историческата памет на старите столици
2. развитие на интегриран културен туризъм чрез сътрудничество на териториално и регионално ниво, създаване на общ туристически продукт за Великите стари столици и реализиране на реклама за тях;
3. намаляване на различията в степента на икономическото, социалното и териториалното развитие, осигуряване на условия за икономически растеж и по-високо ниво на заетост в историческите селища.

(2) Обекти на подкрепа и финансово осигуряване от държавата в градовете Великите стари столици са археологическите резервати и недвижимите културни ценности от национално значение публична държавна собственост и инфраструктура към тях.

(3) Подкрепата за интегриране на защитените територии на селищата - Великите стари столици се определя, като се отчита равнището и динамиката на икономическото им развитие, степента на изграденост на техническата инфраструктура, демографската, социалната и селищна структура, концентрацията на обектите на културното,

историческото и археологическо наследство, географското положение и наличния потенциал за постигане на целите за развитие на съответната община.

(4) Подкрепата се определя и от посочените цели и задачи в стратегиите и плановете за управление и опазване на културното наследство на отделните исторически селища и общини.

Глава втора

ПЛАНИРАНЕ, ПРОГРАМИРАНЕ И ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ГРАДОВЕТЕ - ВЕЛИКИТЕ СТАРИ СТОЛИЦИ

Чл. 4. (1) Планирането на градовете Великите стари столици обхваща разработване на система от документи, стратегии и планове за постигане на устойчиво интегрирано регионално и местно развитие, развитие на културния туризъм и за опазване на културното наследство чрез междурегионално сътрудничество.

(2) Програмирането на градовете Велики стари столици включва разработване и актуализация на програмни документи, краткосрочни планове за развитие на селището и за опазване на културното наследство на основата на документи за стратегическо планиране на регионалното развитие.

(3) За представяне и популяризиране на историческите градове Великите стари столици и за развитието на културно-историческия туризъм се разработват общи програми и туристически продукти в съответствие на Закона за туризма.

Чл. 5. (1) Системата от документи за планиране, програмиране и развитие на градовете Великите стари столици и включените в тях археологически резервати обхваща:

1. националната стратегия по чл. 12 ал. 2 от Закона за културното наследство;
2. областната стратегия за развитие;
3. общинският план за развитие, в който се определят средносрочните цели и приоритети за развитието на общината;
4. стратегията за опазване на културното наследство на територията на съответната община, включваща и историческия град, приета от Общинския съвет;
5. режимите за опазване на груповите и единични недвижими културни ценности (НКЦ), определени и утвърдени от Министерството на културата;
6. устройствените схеми на защитените територии на културно наследство, в които се определят целите, задачите и начините за устройство и опазване на защитените територии на недвижимото културно наследство, обвързани с режимите за опазване;
7. общите и подробни устройствени планове за защитените територии и специфичните правила и нормативи към тях, изготвени в съответствие с режимите за опазване на недвижимите културни ценности;
8. плановете за опазване и управление (ПОУ) на недвижимите културни ценности (НКЦ)/, съгласно ЗКН и обвързани с програмата за развитие на историческия град и на културния туризъм, като част от общинската програма за развитие на туризма;

9. годишните общински програми, с които за определен период се конкретизират проектите за изпълнение, съответните финансови ресурси, както и извършване на дейностите в недвижимите културни ценности и в охранителните им зони за целите на тяхното опазване и експониране, съгласно предвижданията на плановете и стратегиите;
10. инвестиционните проекти за реставрация, консервация и експониране на обекти-недвижими културни ценности (НКЦ), съгласувани с Министерството на културата;

Чл.6. (1) В годишната общинска програма, приемана от Общинския съвет по предложение на кмета на общината, се включват задължително за всеки от историческите градове - Великите стари столици дейности за опазване, поддържане и популяризиране на недвижимите културни ценности и развитие на културния туризъм.

(2) Годишната общинска програма за опазване и поддържане на недвижимите културни ценности и за развитие на културния туризъм във всяка Велика стара столица се изготвя от специализираното структурно звено с участието на съответния музей и Обществения съвет за закрила на културното наследство към общината и се приема от Общинския съвет по предложение на кмета на общината и кмета на селището.

(3) При формиране на годишните общински програми за опазване и развитие на Великите стари столици и предложенията за съфинансиране от държавата, от програми и фондовете на Европейския съюз и от неправителствени организации се прилагат принципите на партньорство, осигуряване на информация и публичност.

Чл.7. (1) Приетите от общинските съвети Годишни програми по чл.6 ал.2 относно опазването и развитието на Великите стари столици се изпращат на Министъра на културата за изготвяне на обща програма за тяхното развитие и финансова подкрепа.

(2) Общата програма на Великите стари столици в частта за развитие и създаване на продукти на културния туризъм се предлага за включване и изпълнение в годишната програма за държавно финансово подпомагане на туризма и рекламата, която се разработва и контролира от Министъра на икономиката, енергетиката и туризма.

(3) При осъществяване на общите годишни и общински програми и проекти, свързани с изграждането и поддържане на инфраструктурата и туризма на градовете-Великите стари столици, органите на местното самоуправление и местната администрация си взаимодействат.

Глава трета

ОРГАНИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ, ПРАВОМОЩИЯ И ДЕЛЕГИРАНИ КОМПЕТЕНЦИИ НА ОБЩИНИТЕ НА ГРАДОВЕТЕ - ВЕЛИКИТЕ СТАРИ СТОЛИЦИ

Чл. 8. (1) Държавната политика за закрила и развитие на градовете Великите стари столици се ръководи от Министерския съвет и е в съответствие на националната стратегия по чл. 12, ал. 2 от Закона за културното наследство.

(2) Министърът на културата провежда държавната политика за дейностите по опазване на културното наследство на Великите стари столици, в съдействие на компетентните държавни и общински органи.

(3) Министъра на икономиката, енергетиката и туризма провежда държавната политика за дейностите по развитие и подпомагане на културния туризъм във Великите стари столици, съгласно Закона за туризма.

Чл.9. (1) По предложение на Министъра на културата, с решение на Министерски съвет, недвижимите археологически културни ценности-публична държавна собственост, могат да бъдат предоставени безвъзмездно за управление на ведомства и общини за срок до 10 години за осъществяване на дейности, свързани с опазването и представянето на културни ценности.

(2) Археологически резервати и недвижими археологически ценности по ал.1 следва да се предоставят с приет План за опазване и управление (ПОУ), като при липса на такъв следва да се предоставят средства от държавния бюджет на общината или ведомството за изготвянето му.

(3) Защитените територии на културно наследство, археологическите резервати и недвижимите културни ценности на градовете Великите стари столици се управляват с грижата на добри стопани и в интерес на обществото, при спазване на всички относими законови разпоредби.

(4) Министерството на културата в договорите по предоставяне на право на управление на недвижимите археологически ценности от градовете -Великите стари столици на общините и/или ведомствата задължително предвижда:

1. клауза да управление, представяне и ползване на имотите и обектите - културни ценности безвъзмездно и по предназначение, както и клауза, същите да не се представят на управление на трети лица;
2. гарантиране на добро поддържане на имотите и обектите-културни ценности, своевременна реакция и отстраняване на проблеми при аварии за своя сметка;
3. предоставяне на право за представляване на собственика при изготвяне на програми за опазване, кандидатстване по проекти, пред Европейските и национални служби и др;
4. предоставяне на право за сключване на договори за дейности свързани с общественото и туристическото обслужване на имотите, на обектите-културни ценности и зелените площи за общо ползване;
5. ежегодно планиране и заплащане на разходите за консумативи и поддържане на предоставените с договор обекти-културни ценности, включително ползвани и стопанисвани от музеите;
6. изготвяне предложения за финансиране на програмирането и проектирането на недвижимите културни ценности на градовете Великите стари столици, както и за тяхното проучване, консервация, реставрация и популяризиране;
7. поддържане и текущи ремонти без намеси и промени във външния вид на недвижимите културни ценности /НКЦ/;
8. организиране на туристическо обзавеждане, настилки, малки архитектурни форми, информационни табели, временни експозиции и др.елементи

определени с правилата в плана за опазване и управление /ПОУ/ или допускането им по реда на ЗКН;

9. събирането на съответните такси и други приходи от културни ценности, които постъпват по бюджета на съответното ведомство или община и следва да се разходват за дейности по опазване на културни ценности, консервация и реставрация, за музейни и други дейности, свързани с опазването и представянето на културното наследство.

Чл.10. (1) Дейностите, свързани с опазване на предоставените недвижими културни ценности, както и осъществяването на други научни, културни, образователни и туристически дейности се извършват в съответствие с изискванията на Закона за културното наследство, от археологически или специализиран исторически музей със седалище на територията на съответната община, а в случай че няма такъв - от най-близкия регионален музей, като отношенията между музея и ведомството или общината, на които е предоставено правото на управление, се уреждат с договор.

(2) За осъществяване изпълнението на възложените дейности музея, ползва недвижими културни ценности, съгласно компетенциите му на културна и научна организация, за научни, културни, образователни и туристически дейности.

Чл.11. (1) Кметът на съответната общината организира политиката по опазване и управление на културните ценности и защитената територия на града Велика стара столица:

1. управлява предоставените му културни ценности държавна собственост;
2. контролира специализираното структурно звено към общинската администрацията, което организира дейностите по опазване и управление на недвижимите културни ценности и осъществява междуведомствена координация с централните компетентни органи в процеса на планирането, програмирането, ресурсното осигуряване, реализацията, наблюдението и оценката;
3. съдейства при извършването на дейности по издирване, изучаване, опазване и популяризиране на културните ценности съобразно правомощията си;
4. организира изработването на стратегия за опазване на културното наследство на града Велика стара столица;
5. създава Обществен съвет за закрила на културното наследство за опазване и развитие на града Велика стара столица, като съвещателен орган към общината.

(2) Общинският съвет:

1. приема стратегията за опазване на културното наследство на територията на Великата стара столица, като част от стратегията на общината за културното наследство;
2. приема годишни програми за финансиране с целеви средства от общинския бюджет на дейностите по опазване и управление на НКЦ.;
3. определя със свое решение създаването на специализираното звено за управление на Великата стара столица;
4. приема наредби, правилници за дейностите за опазване и развитие на града Велика стара столица

Чл. 12. (1) Специализираното структурно звено на града Велика стара столица се създава към общинската администрация за по-ефективно управление на недвижимото културно наследство, за осъществяване на координацията на планирането, финансирането, наблюдението и оценката за опазването на недвижимите културни ценности /НКЦ/.

(2) Структурата и организацията на специализираното звено се предлага от кмета на съответната община и се приема от общинския съвет.

(3) Основни задачи и функции на специализираното звено са:

1. осигурява поддържането на информационна система и местен архив на НКН за територията на историческия град и общината;
2. организира оперативното ръководство и съдейства за изпълнението на програмните документи за поддръжката, консервацията и реставрацията на НКН, тяхната среда и участието на партньори;
3. дава информация и методически указания на физически и юридически лица, участващи в разработването и прилагането на проекти и документите за опазване на НКН на територията на историческия град и общината;
4. съдейства с информация при изготвяне и прилагане на интегрираните планове и плановете за опазване и управление (ПОУ) за НКЦ, за прилагането на специфичните правила и наредби;
5. изготвя предложения за осигуряване на средства и мерки за реализация на дейности в защитените територии на КН, за целенасочена финансова подкрепа и проекти за изпълнение на ПОУ;
6. осъществява координация при изпълнение на програми и проекти съфинансирани от държавата и фондовете на Европейския съюз, осъществява взаимодействие със съответните централни органи по охрана на културното наследство;
7. планира заедно с Обществения съвет и музея в годишните програми на историческия град Велика стара столица средства за програми, проекти, консервационни и реставрационни работи с подкрепата на Министерството на културата за съответната бюджетна година и за опазване, поддържане и популяризирането на НКН в рамките на програмния бюджет на общината;
8. съвместно с държавните и общински органи участва в контрола на дейностите по опазване на НКН в територията на историческото селище на общината;
9. осъществява мониторинг за ограничаване на заплахите от ползвания, урбанизация, безпокойство, туризъм и други;

Чл.13. (1) Общественият съвет за закрила на културното наследство към общината съгласно ЗКН е съвещателен орган за провеждане на политиката по опазване на културното наследство в защитените територии, за опазване и развитие на града Великата стара столица и за осигуряване на публичност и прозрачност на работата.

(2) Кметът на общината със своя Заповед създава Обществен съвет за закрила на културното наследство, председателстван от него или от заместник кмет определен в същата Заповед, като за членове в съвета се определят кмета на населеното място, в което е разположен резервата, изявени културни общественици и деятели, архитекти и др. специалисти, които със своите знания, умения и изразена гражданска позиция ще

подпомагат институциите в дейностите им за провеждане на политика за опазване на културното наследство на Великата стара столица.

(3) Обществеият съвет за закрила на културното наследство към общината:

1. съдейства за изготвяне на стратегия за опазване на културното наследство и развитие на Великата стара столица в съответствие на общинската;
2. обсъжда и съгласува инициативите на общината, свързани с ежегодното планиране на средствата и мерките за реализация на дейности по опазване на НКН и предложенията за целенасочена финансова подкрепа;
3. обсъжда и подкрепя инициативи и начини за ресурсно осигуряване изпълнението на общинската стратегия за НКН, включително за финансиране на общински проекти;
4. осигурява информация за изпълнението и оценката на стратегия за опазване на културното наследство и ПОУ на града Великата стара столица;

Чл. 14. (1) Министерството на културата разреша на общините и градовете Великите стари столици делегирани правомощия в дейностите по управление и стопанисване на публичните държавни имоти, които се регламентират в договора по чл.9 ал.4:

Глава пета.

ФИНАНСОВО ОСИГУРЯВАНЕ ОПАЗВАНЕТО НА ВЕЛИКИТЕ СТАРИ СТОЛИЦИ

Чл. 15. (1) Източници за финансиране на дейностите по опазване и развитие на градовете-Великите стари столици и техните защитени територии на културно наследство са:

1. субсидии от държавният бюджет;
2. бюджетите на общините;
3. постъпилите приходи от културни ценности
4. средства по програми от фондовете на Европейския съюз;
5. международни финансови институции;
6. средства на физически и юридически лица;
7. други източници, определени с нормативен акт.

(2) Средствата по ал. 1 т.1 се предоставят ежегодно целево по бюджета на Министерството на културата за проучвания, планове и проекти за консервация и реставрация на НКЦ и за реклама на туристическия продукт „Великите стари столици” по бюджета на Министерството на икономиката, енергетиката и туризма.

Чл. 16. Средствата от източниците по чл. 15, ал. 1, т. 2, 3, 5, 6 и 7 се оформят в специализиран фонд, който се изразходва за:

1. подготовка и актуализация на стратегически планови и програмни документи, както и за разработване на проекти за НКЦ, за консервация и реставрация;
2. финансиране на програми и проекти, в т. ч. съфинансирани със средства от фондовете на Европейския съюз, съгласно подписаните споразумения и съответните програмни документи;

3. реализация на дейности по опазване и поддържане на културните ценности, консервация, за музейни и др.дейности предимно от приходите от културните ценности;
4. извършване на наблюдение и оценка на състоянието на културното наследство;
5. осигуряване на информация и популяризиране на културното наследство.
6. участия в проекти по международни програми
7. изпълнение на приетата от съответния общински съвет годишна програма за опазване на НКН и одобрена от МК
8. осигуряване на издръжката на специализираното структурно звено

Чл. 17. Държавната финансова подкрепа се осъществява чрез осигуряване на средства в рамките на закона за държавния бюджет за съответната година за реализация на дейности по опазване на НКЦ в защитените територии от национално значение в градовете –Велики стари столици за обети в съответствие на одобрената годишна програма по чл.6 от закона.

Глава шеста.

НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ОПАЗВАНЕТО НА ВЕЛИКИТЕ СТАРИ СТОЛИЦИ

Чл. 18. (1) Наблюдението и оценката на дейностите по опазване на културното наследство се извършват за постигане на ефективност и ефикасност на планирането, програмирането, управлението и ресурсното осигуряване на защитените територии на градовете-Велики стари столици.

(2) Наблюдението и оценката отчитат резултатите от изпълнението на документите, които допринасят за опазването като:

1. оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
2. оценка на общото въздействие;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки относно провеждането на политиката за опазване на КН.

(3) Оценките могат да се извършват от Регионалните инспекторати по опазване на културното наследство

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. По смисъла на този закон:

1. Великите стари столици са исторически обособили се селища на територията на Република България, които са били най-главните и значими укрепени средновековни столици, престолнина на България през Първото и Второто българско царство и центрове на самостоятелната българска църква.

2. Опазването на градовете - Великите стари столици е системен процес на издирване, изучаване, идентификация, документиране, регистрация, консервация, реставрация, адаптация, поддържане и представяне и включва държавните и местните органи за

управление и контрол, които си взаимодействат с културните, религиозните, туристическите и неправителствените организации и гражданското общество.

3. Управлението е извършването и упражняването на ръководни дейности в определена организирана система, за да се синхронизират и целеположат дейностите на участващите в нея, да се гарантират опазването на специфичната структура на системите, да се поддържат наличните дейности и реализират програмни цели.

Вносители:

МОТИВИ

към законопроект за Великите стари столици на Република България

Град Плиска, община Каспичан, град Велики Преслав, община Велики Преслав от област Шумен и град Велико Търново, община Велико Търново, област Велико Търново са градове, в чиито селищни територии се намират руините на великите, стари, средновековни столици от Първото и Второто българско царство заедно с множество прекрасни образци на природни и културни ценности.

Те са нашата историческа памет за славата на могъща България в средните векове и са известни и наричани от българското население „старите столици".

Трите старопрестолни български града винаги са имали особен статут, като места на историята, славата и духа, които носят бъдеще в областта на културата, туризма, възраждането на духовността, идентичността и на нашето самочувствие и достолепие. За тяхното опазване са издавани различни актове ПМС 506/27.12.1955 г. и ПМС 6/10.02.1966 г. за развитието на В. Търново като исторически, културен и туристически град; Наредба № 15 за опазване, застрояване и благоустрояване на старинната част на Велико Търново-ДВ бр. 20/1980 г.; ПМС № 161/05.08.1958 г., ДВ, бр. 70/1958 г., Наредба №22 за опазване на историко-археологическите резервати Плиска-Мадара-Преслав-ДВ бр. 14/1981 г.

Тези исторически градове стават обекти на особена грижа чрез настоящия проектозакон, който показва значението на тяхното минало, настояще и бъдеще и определя задълженията на държавата и общинската власт за да бъдат Великите български столици:

- разпознаваеми в България и по света като част от световното културно наследство чрез устойчиво опазване, представяне и ползване на културните ценности в интерес на обществото и чрез създаване на общ културен маршрут;
- с по-добро икономическо и туристическото развитие чрез провеждане на държавна политика, свързана с подпомагане и ресурсно осигуряване, ефективно управление и децентрализиране на дейностите по опазване на културното наследство;

В проектозакона са прецизирани разпоредби, отнасящи се до статута на градовете Велики стари столици, държавната политика относно провеждане на тяхното планиране, програмиране и

популяризиране, предоставянето за управление на недвижими археологически ценности на градовете Велики стари столици, органите, правомощията и делегирани компетенции на общините, финансовото осигуряване и оценка за опазването им.

Предоставянето на правото на управление на общините върху недвижими археологически културни ценности от една страна дава възможност за техни инициативи като: кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по оперативни програми, участие в международни, регионални и двустранни фондове и програми, осъществяване на други дейности, които популяризират културното наследство и се инвестират средства в опазването му. От друга страна за да се подпомогнат общините трябва да се посочат с текст в закона и след това впишат в договорите всички специфични изисквания или забрани за предоставената публична държавна собственост за управление и опазване.

Предложенията в проектозакона относно повишаване ефективността на опазване и управление от общините на недвижимото културно наследство на Великите стари столици и тяхното финансиране засягат следните аспекти:

- създаване на програми за развитие, общ културен маршрут и финансова подкрепа
- компетенции и делегирани права на общините за по-гъвкаво и ефективно управление на публичната общинска собственост.
- създаване на компетентни специализирани структурни звена и Обществен съвет за закрила на културното наследство в помощ на общините, с цел оптимизиране на дейностите, оперативен и текущ контрол в реализирането на проектите, при съдействие на компетентните институции.

Само решаващото държавно участие, подкрепено от общинските органи за управление и контрол и изразено в нормативен акт за Великите стари столици, може да даде относително сигурни гаранции за тяхното опазването и интегрирано развитие.

Вносители: